

ODRŽIVI RAZVOJ

Održivi razvoj može biti definisan kao ekonomski razvoj u pravcu zadovoljavanja potreba sadašnjih generacija ne ugrožavajući mogućnost budućim generacijama da zadovolje njihove potrebe.

- **Održivi razvoj ne može biti osvaren kratkoročnim ekonomskim rastom.**
- **Moraju se uzeti u obzir i dugoročni ekonomski ishodi kao što su intenzivno iskorišćavanje prirodnih resursa zbog rasta privrede i povećanja degradacije i zagađenja životne sredine.**
- **Najveći izazov za savremeno društvo je ostvarivanje zdrave stope rasta, bez zagađenja, degradacije i pustošenja resursa.**

- **Koncept održivog razvoja nastao je 1980. godine kada je Međunarodno udruženje za zaštitu prirode i resursa razvilo strategiju razvoja čiji je zadatak ostvarivanje održivog razvoja kroz zaštitu životnih resursa.**
- **Koncept je korišćen u Brundlandovom izveštaju gde se i navodi definicija...**

- **ODRŽIVI RAZVOJ JE ONAJ RAZVOJ KOJI OBEZBEĐUJE ZADOVOLJENJE SADAŠNJIH POTREBA BEZ UGROŽAVANJA MOGUĆNOSTI BUDUĆIH GENERACIJA DA ZADOVOLJE SVOJE POTREBE.**

Brundlandov izveštaj – 4 opservacije

- 1. Ovim konceptom je razvoj opisan kao proces promena u kome eksploatacija resursa, upravljanje investicijama, orijentacija tehnološkog razvoja i institucionalne promene moraju da budu konzistentne sa budućim i sadašnjim potrebama – ŽIVOTNA SREDINA I RAZVOJ SU NEODVOJIVI!**

Brundlandov izveštaj – 4 opservacije

- 2. Međunarodna saradnja je suštinska ali teško ostvariva.**
- 3. Sugerše se jačanje nacionalnih ekoloških institucija, agencija i organizacija.**
- 4. Donosi se program UN o održivom razvoju i održavaju se svetske konferencije o zaštiti životne sredine i održivom razvoju.**

***Koncept održivog razvoja bila je ideja vodilja na
*Zemaljskom samitu u Rio de Žaneiru 1992. godine.**

- Konferencija Ujedinjenih nacija o zaštiti životne sredine i razvoju (UNCED), održana u junu mesecu 1992. godine u Rio de Žaneiru (Brazil) bila je najveća od svih ikad održanih konferencija Ujedinjenih nacija.
- Prisustvovalo je 10.000 zvaničnika iz oko 150 zemalja, uključujući i 116 nacionalnih političkih lidera.
- Paralelno dešavanje ovom samitu - konferencija namenjena nevladinim organizacijama, privukla je još više učesnika.

Kratkoročna i dugoročna perspektiva održivog razvoja

- **Postoje dva modela:**
 1. **Konvencionalni pristup politici životne sredine;**
 2. **Model ravnoteže materijalnih tokova.**

Konvencionalni pristup politici životne sredine

- Bazira se na korišćenju komandnih i kontrolnih instrumenata za unapređenje kvaliteta životne sredine.
- Usmeren na kontrolu obima reziduala u životnoj sredini.


```

graph LR
    A[OSNOVNI MATERIJAL] --> B[PROIZVODNJA]
    B --> C[KORIŠĆENJE PROIZVODA]
    C --> D[GRADSKI ČVRSTI OTPAD]
    E[energija] --> B
    E --> C
    B --> F[industrijski otpad]
  
```


- Podrazumeva se da materijal ide u jednom pravcu.
- Ulaz u vidu inputa proizvodnje i izlazak kao output sa rezidualima.
- Ova politika usmerena je na smanjenje reziduala na kraju proizvodnje i reprodukcije.
- Ova j pristup nije odgovorajući jer političke odluke koje dovode do iscrpljivanja resursa imaju nepovoljne implikacije na buduće generacije – prerada rezidala može uticati na smanjenje zagađenja ali i na njihovo eliminisanje.

Model ravnoteže materijalnih tokova

- **Priroda i kružni tok ekonomskih aktivnosti su povezani i njihova povezanost je dinamična jer je nerazumljivo da se uzima u obzir ekonomski razvoj bez razmatranja posledica na životnu sredinu.**
- **Zahteva se dugoročni pristup održivom razvoju!**
- **Statistička procena rasta svetskog stanovništva i dohotka mogu biti od koristi kod objašnjenja pomirenja životne sredine i ekonomskog razvoja.**

- **Model uticaja na životnu sredinu je:**

$$\text{UTICAJ NA ŽIVOTNU SREDINU} = \text{DOHODAK PO STANOVNIKU} \times \text{UTICAJ NA ŽIVOTNU SREDINU PO JEDINICI DOHOTKA} \times \text{BROJ LJUDI}$$

- **Zemlje u razvoju imaju mnogo teže uslove za usklađivanje navedenog odnosa. One teže da prilagode ekonomski razvoj brzom rastu populacije.**
- **Raste zagađenje i iscrpljivanje resursa.**

Ako proizvodne mogućnosti privrede nisu usklađene sa brojem stanovnika zemlje, dolazi do povećanja nestašica i zloupotrebe resursa.

- **Projektovanje proizvoda, proizvodnih procesa i korišćene energije može biti tako modifikovano da se materijali kreću kroz zatvoren ekonomski sistem, TOK MATERIJALA KROZ EKONOMSKI SISTEM NE SME BITI LINEARAN!**
- **Dva osnovna zadatka ovog koncepta su:**
 1. **Optimalno iskorišćavanje energije i materijala – maksimalna efikasnost inputa!**
 2. **Smanjivanje materijalnog zagađenja kroz minimiziranje količine otpada!**

efikasnost materijala → **efikasnost proizvodnja** → **energije korišćenje proizvoda** → **otpad**

projektovanje zaštite

projektovanje recikliranja **industrijski otpad** **projektovanje ponovnog korišćenja**

- **Potencijalni rezultat ove strategije je formiranje industrijskih ekosistema u kojima se reziduali iz jednog procesa mogu koristiti kao inputi u drugom sistemu.**
- **Koncept industrijskog ekosistema je u saglasnosti sa konceptom održivog razvoja.**

Osnovni principi

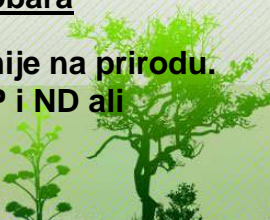
3. Unutargeneracijska jednakost - određena nacionalna ekonomija može imati atribut "održive" ne samo ako ne ugrožava životnu sredinu unutar svojih granica već ako ne redukuje kapacitet sredine na drugim područjima.

4. Uvažavanje suštinskih vrednosti životne sredine - bez obzira na korist za čovečanstvo.

Pokazatelji održivog razvoja

- Sa stanovišta ekološke ekonomije pokazatelji su BNP (bruto nacionalni proizvod) i ND (nacionalni dohodak).
- **BNP = BDP – Prihodi stranih lica po osnovu ulaganja kapitala u našoj zemlji + Prihodi domaćih lica od ulaganja kapitala u inostranstvu.**
- **ND = BNP – amortizacija kapitalnih dobara**
- Oni skrivaju štetno delovanje ekonomije na prirodu. Povećanje proizvodnje povećava BNP i ND ali povećava i štetne efekte na prirodu.

Pokazatelji održivog razvoja

- **BDP (GDP) – bruto domaći proizvod –** predstavlja vrednost finalnih proizvoda i usluga proizvedenih uzemlji u jednoj godini. Utvrđuje se po tržišnim cenama, a strukturu njegove vrednosti čini preneti vrednost kapitalnih dobara (amortizacija) i novostvorena vrednost.

Pokazatelji održivog razvoja

- **BNP (GNP) – bruto nacionalni proizvod –** predstavlja pokazatelj dostignutog nivoa ekonomske razvijenosti zemlje. Izračunava se tako što se od BDP oduzmu svi prihodi koji pripadaju strancima po osnovu ulaganja stranog kapitala, a dodaju svi prihodi koje primaju domaća lica po osnovu ulaganja kapitala u inostranstvo.

Pokazatelji održivog razvoja

- **NNP (ND)** – nacionalni dohodak predstavlja ukupnu novostvorenu vrednost zemlje u jednoj godini. Izračunava se tako što se od BNP odbije odgovarajući iznos obezvređenja kapitalnih dobara (amortizacija). Kasnije se ova veličina raspoređuje na potrošnju i štednju.

NACIONALNA STRATEGIJA ODRŽIVOG RAZVOJA

- **Nacionalna strategija održivog razvoja definiše održivi razvoj kao ciljnoorijentisani, dugoročan, neprekidan, sveobuhvatan i sinergetski proces koji utiče na sve aspekte života – ekonomski, socijalni, ekološki i institucionalni – na svim nivoima.**

SADRŽAJ STRATEGIJE

- **Strategija se sastoji iz OSAM delova:**
- **U *prvom* delu prikazana je metodologija izrade i osnovni podaci o usvojenim strateškim dokumentima R Srbije na kojima se zasniva Strategija.**
- ***Drugi* deo definiše strateško opredeljenje za održivi razvoj i obuhvata viziju razvoja, nacionalne prioritete i principe Strategije – SWOT analiza.**

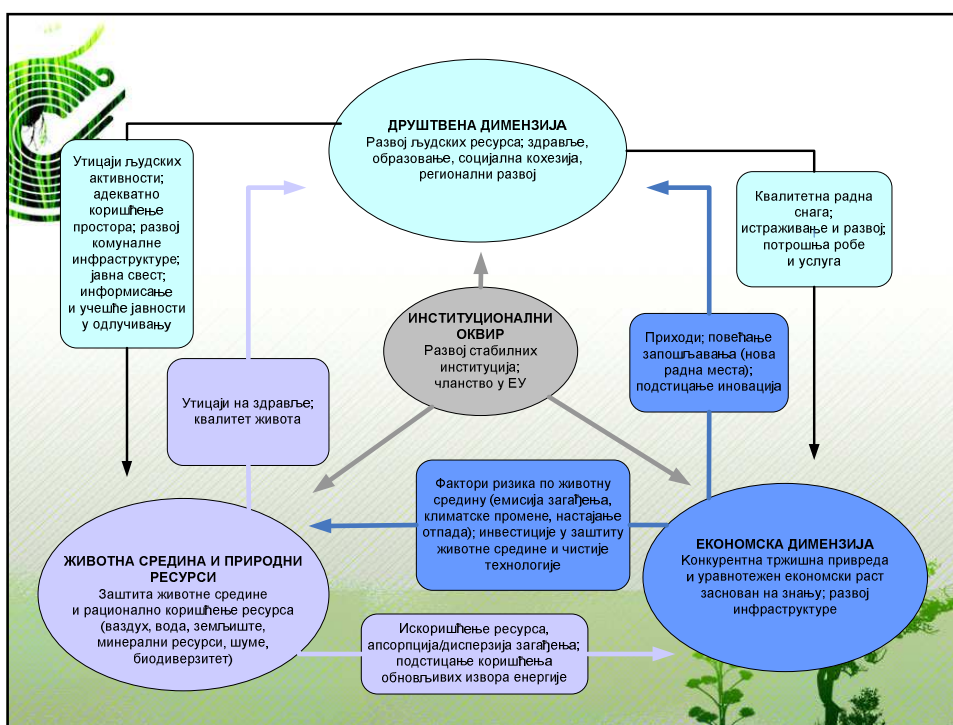
- **Treći** deo bavi se ekonomijom, kao jednim od tri “stuba” održivog razvoja. U njemu su date osnove privrede R Srbije zasnovane na znanju, kao i konkretni ciljevi i prioritet u makroekonomskom upravljanju i izbor odgovarajuće ekonomske politike, tranzicionih tokova, održive proizvodnje i potrošnje, obrazovanja za održivi razvoj, održivosti naučnotehnoške politike, itd.

- **Četvrti** deo bavi se društveno – ekonomskim uslovima i perspektivama koje otvara održivi razvoj u Srbiji (ciljevi, mere i prioriteti koji se odnose na različite oblasti društvenog razvoja i njihove veze i uticaje na ekonomski razvoj i zaštitu životne sredine.)
- **Peti** deo posvećen je pitanjima zaštite životne sredine i očuvanja prirodnih resursa u Srbiji, kao i uticaja ekonomskog razvoja na životnu sredinu.

-
- **U šestom delu dat je institucionalni okvir i mehanizmi za primenu Strategije, s posebnim osvrtom na osnivanje novih institucija i jačanje postojećih za sprovođenje Strategije, kao i jasni mehanizmi međusobne podele odgovornosti i nadležnosti u sprovođenju i praćenju Strategije.**
 - **U sedmom delu prikazani su izvori finansiranja!**
 - **U osmom delu data je metodologija praćenja sprovođenja Strategije s jasno definisanim indikatorima održivog razvoja, a navedene su institucije koje se bave praćenjem ovih indikatora.**
-

VIZIJA ODRŽIVOG RAZVOJA

“Republika Srbija je 2017. godine institucionalno i ekonomski razvijena država sa odgovarajućom infrastrukturom, kompatibilna sa standardima EU, s privredom zasnovanom na znanju, efikasno korišćenim prirodnim i stvorenim resursima, većom efikasnošću i produktivnošću, bogata obrazovanim ljudima, sa očuvanom životnom sredinom, istorijskim i kulturnim nasleđem, država u kojoj postoji partnerstvo javnog, privatnog i civilnog sektora i koja pruža jednake mogućnosti za sve građane.”

KLJUČNI NACIONALNI PRIORITETI

- Ulazak u EU!
- Razvoj konkurentne tržišne privrede, inovacije, povećanje kapaciteta za istraživanje i razvoja, bolji odnos nauke, preduzetništva i tehnologije!
- Razvoj i obrazovanje ljudi, zaposlenost, privlačenje stručnjaka!
- Razvoj infrastrukture i regionalni održivi razvoj!
- Zaštita i unapređenje životne sredine i racionalno korišćenje ograničenih resursa!

PRINCIPI STRATEGIJE

- Međugeneracijska solidarnost i solidarnost unutar generacije!
- Otvoreno i demokratsko društvo!
- Znanje kao nosilac razvoja!
- Uključenost u društvene procese!
- Integrisanje pitanje životne sredine u druge politike!
- Predostrožnost!
- Zagađivač/korisnik plaća!
- Održiva proizvodnja i potrošnja!

SWOT ANALIZA

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Dobar geografski polažaj zemlje • Potencijalno kvalitetna radna snaga • Demokratsko društvo • Rast privatnog sektora • Visok stepen biološke raznovrsnosti • Očuvana životna sredina u neindustrijalizovanim oblastima 	<ul style="list-style-type: none"> • Razlike u regionalnom razvoju • Odliv mozgova • Nedovljna ulaganja u istraživanje i razvoj • Nedostatak infrastrukture • Prekomerno zagađenje vode • Prekomerno korišćenje resursa
ŠANSE	PRETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Ulazak u EU • Uvođenje čitih tehnologija • Ulazak u fondove za finansiranje EU • Politička volja • Završetak privatizacije • Jačanje demokratskog poretka 	<ul style="list-style-type: none"> • Netolerancija i društvena podvojenost • Korupcija • Nezaposlenost i siromaštvo • Slaba informisanost • Manjak finansijskih sredstava • Zastarela tehnologija proizvodnje

REŠENJA NA LOKALNOM NIVOU

- Nije svaka oblast jednako ugrožena
- Mogućnost rešavanja problema zagađenosti životne sredine nalaze se na lokanom nivo (regija, opština, grad)
- Lokalna vlast igra značajnu ulogu u procesu unapređivanja očuvanja životne sredine.
- Kreiranjem LEAP – a dolazi se do individualnih strategija za svaku oblast, koja je u saglasnosti sa generalnom strategijom na nivou države.

LEAP

- L – LOKALNI
- E – EKOLOŠKI
- A – AKCIONI
- P – PLAN

LEAP

- **Kao jedan od odgovora na kompleksnost pitanja i aktivnosti vezanih za oblast zaštite životne sredine, razvijena je metodologija rešavanja ekoloških problema u lokalnim zajednicama putem izrade i realizacije Lokalnih ekoloških akcionih planova (LEAP).**
- **Izazov izrade i primene ovih planova je u definisanju i usklanivanju svih vidova razvoja lokalne zajednice na takav način da se ne unište postojeći ekosistemi i da se unapredi ekonomska stabilnost zajednice, istovremeno omogućavaju i kvalitetniji i bolji život kako sadašnjim tako i budućim generacijama.**

LEAP

- **Konkretno prednosti izrade LEAP-a najviše se manifestuju kroz omogućavanje jasnijeg i delotvornijeg upravljanja promenama u lokalnoj zajednici.**
- **Faze izrade LEAP – a su:**
 - pripremne aktivnosti,
 - identifikacija učesnika,
 - formiranje koordinacionog tela,
 - formiranje radne grupe,
 - procena stanja životne sredine,
 - izrada vizije zajednice,
 - odrenivanje prioriternih oblasti rada u okviru LEAP-a,
 - izrada akcionog plana za prioritne oblasti,
 - određivanje prioriteta u realizaciji akcionog plana.

Hvala vam na pažnji!

Nemanja Berber

Asistent
Visoka poslovna škola strukovnih studija Novi Sad

berber_nemanja@yahoo.com

Konsultacije : ponedeljak, kabinet 28, Liman, od 16h do 18h

2011.